

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קג.

עין משפט נר מצוה

בז א מיי פכ"ט מהל' שבת הלכה כב סמוג עשין כט טו"ע א"ח סמוג טעג סעף א: יז ב מיי שם הלכה יז וכו' וטעג שם טו"ע א"ח ס"י ר"ז סעף א ג: ג טו"ע א"ח ס"י קעט סע"ז [7]:

רבינו חננאל

ואסיקנא יום טוב שהל להיות אחר השבת הלכתא כרבא דאמר יקנה"ז. אמר רב יהודה לא נחלקי ביש וב"ה על המזון שהיא בתחלה ועל הבדלה אלא על המאור ועל הבשמים, שבי"ש אומרים מאור ואחר כך בשמים וב"ה אומרים בשמים ואחר כך מאור. אמר ר' יוחנן נהגו העם כב"ה אלא כד' יהודה דבשמים ואחר כך מאור. רב ברונא ורב חננאל תלמידי רב הוו יתבי בסעודתא

רבה אמר יהונ"ק וא"י אמר קני"ה. רש"ס מהפך הגירסא משום דרז ושמואל ולוי חזרים^א היו וא"י לרין להפך משום זה דגמ' נקט כל אותם שאומרים יין תחלה יקנה"ה ויה"ק יקנה"ה ויה"ק אותם שאומרים קידוש ברישא קני"ה ואח"כ נר תחלה נקני"ה יה"ק^ב ומיהו צירוש' משמע כפירוש רש"ס:

קני"ה. פירש רש"ס לרונה לסמוך יין להדלה משום דמקדשין על הפת וא"י מזדליין על הפת ולפי מה שפירש ר"ת לקמן (ד' קו: ד"ה מקדש) דא"י מקדשין על הפת יש לפרש שאם ה"י מרחיק יין מן הדלה יאמרו שאינו צא אלא בשביל קידוש שהוא לכבוד יו"ט: **והלכתא** כרבא. משום [אינן] אחרונים אלטרין דפסוק כרבא ולא משום אב"י דקיי"ל (ה' צ"ק) ד' עג. צולי גמרא כרבא לגבי אב"י בר מיע"ל קג"ס:

ואמר רבי יוחנן נהגו העם בבית ה"ה. והשתא חולק רבי יוחנן אסתם משנה^א ואיכא למימר שזלשון ימיד היה שונה אותה והיה שונה זה דברי רבי מאיר צה"ל^א והאי נהגו זה ה"י כהאי נהגו דפרק צמרא דעניית (ד' כו:) דמפרש לאורוי לא מורין וא"י עבדי לא מחיין צדיקה"ט):

ברוך אכסא קמא. של קידוש ואכסא דזרכתא של צבה"ז והא דתנן צבילד מצרכין (צרכות ד' מ"ג). צריך על היין לפני המזון פטר יין שלאחר המזון היינו לאחר הסעודה וקודם צרכת המזון שהיו רגילי' לשתות יין אחר הסעודה קודם צרכת המזון: **לא** הוי ידעיתו אי משקין. פירש"ס כי צרימ' אכסא קמא לא ידעיתו אי יבזו לכו כסא אחרינא והוה כל חד כחלתא סעודה ולפירושו משמע שהיו מצרכין נמי מון הסעודה וקשה דהא משמע שהיו עושים צי ריש גלותא כרבא דצריך אכסא קמא ואכסא דזרכתא ולא על כל כסא וזהו דוחק לומר שלא היו שותים צדי ריש גלותא יין צמאע הסעודה לכך נראה לפרש שלא היו מצרכין מון הסעודה כי היו יודעים שמתנו להם יין כל צרכן אבל צבה"ז לא היה כוס כי אם למצרך והיו מסתפקים אם יגיע להם לשתות ממנו:

אנא דעבדי בתלמידי דרב. פירש רש"ס אף על גב דשמעינן מהכא דזרכת המזון אפסוקי סעודתא הוא מכל מקום לא צעי לצרכי אחר יין שבסעודה מקמי דליצריך צרכת המזון לפי צרכת המזון פוטרוה דהשתא צרכת אחת מעין שלש סגי כל שכן שלש צרכות והכי איתא צה"ג ומיהו אין זה ק"ו דהא פסקינן בצרכות (דף מ"א:) דצריס הבאים שלא מחמת הסעודה אחר הסעודה פ"י וקודם צרכת המזון טעונין צרכת לפנייהם ולא אחרייהם וכן תאנים וענבים צמון הסעודה לרז ששת ולא מיפטרו בג' צרכות דבהמ"ז ורש"י פירש צמאע דצריך לצרך אחריו כמו תאנים וענבים לרז ששת וא"י נראה דהא מסקינן התם אמר רב פפא הלכתא דצריס הבאים שלא מחמת הסעודה צמון הסעודה טעונין צרכת לפנייהם ולא לאחרייהם לאחר הסעודה טעונין צין לפנייהם צין לאחרייהם כלומר דלא כרב ששת ואע"ג דרש"י פירש התם לאחר לחת הסעודה דצריס

הכי גרסינן שאמר משום רבי יהושע צן חגיגה נה"ק: ה"ג משל דרבי יהושע כו: והלכתא כרבא. דקידושא והדר אדלתא דכי מזדיל צרישא מיחוי עליה קדושת שבת כמש"כ: נר ומזון צשמים והבדלה. היכא דאין לו אלא כוס א': על המזון שהוא צבחה. כיון דגמר סעודתו

צבחה אריחי צרישא וא"י מעצריס על המנלות: אכסא קמא. כשמתחיל לשתות (ט) על המזון שבתחלה: והדר צריך. צפה"ג אכסא דזרכת המזון כמו שאנו עושין ככל סעודה וסעודה וצפ"ר סעודות עסקינן ללא צמאע שבת: לא הוי ידעיתו ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי: קאי

רש"ב

ורצה אמר יהונ"ק. סבירא ליה כרב דמשוי מאור צין קידוש להבדלה שאין נכון צעניו של רצה לסמוך הבדלה לקידוש שזה מכחיש כחו של זה הקידוש עושה קודש^א והבדלה עושה קודש קל וסבירא ליה כשמואל דהבדלה קודם לקידוש ומיהו יין צרה כולן דמדי קודם והכי נמי צרכות ירושלמיס^ב יו"ט שחל להיות צמו"ש רבי יוחנן אמר יקנה"ה ר' חנינא אמר יקנה"ה ולי אמר יהונ"ק מסתברא דלי דאמר מעין שניהן. ונראה לי דהכא גרסינן [נמן] ולי אמר יהונ"ק רצה אמר קני"ה שכן דרך האמוראין רז ולי ושמואל חזקין הס ורצה אחרייהן: **קני"ה**. סבירא ליה דקידוש קודם להבדלה כרב (ט) ולמה אינו רואה לומר יין צרישא לפי שא"כ אינו נראה שמזדיל על היין הואיל ומרחיק הבדלה מעל צרכת היין והרי עיקר הבדלה לא תיקנו אלא על היין אבל קידוש אפילו על הפת יכול לקדש כולקמן (ד' קו:): הלכך קידוש צרישא והדר מאור לפי שאנו רוצין לסמוך יין להבדלה והבדלה על כרחך לצסוף תהיה כשאר כל מוצאי שבתות והאי דלח מקדים יין מקמי מאור כשאר מוצאי שבתות שאם כן היה נראה על הקידוש ולא על הבדלה אלא צמו"ש דעלמא דליכא קידוש מקמי ליה: **קני"ה**. סבירא ליה כרב דקידוש קודם להבדלה ורואה

נמי לסמוך יין להבדלה טפי מקידוש הלכך קידוש צרישא והדר כל סדר הבדלה של סדר כל מוצאי שבת דהוי יין מאור והבדלה אי נמי רוצין להבדיל צין קידוש להבדלה בכל היכולת: **קני"ה**. קידוש קודם להבדלה כרב ויין נמי רואה לסמוך להבדלה כמו שפירשתי הלכך נקני"ה צענין ומאור משוי צרישא מקמי קידוש דהא כל מוצאי שבת קודם להבדלה לפי שנהנה צו תחלה ה"נ קודם לקידוש שהרי נהנה צו תחלה והרי אי אפשר לאומרו צין יין להבדלה כדן שאר מוצאי שבת שהיין קודם לו צביל שדמיר דא"כ יש כאן הפסק צין יין להבדלה: ה"ג **שאמר** [משום] רבי יהושע צן חגיגה נה"ק. וטעמא דמפרש לקמן הבדלה קודם לקידוש והלכך נר תחלה לפי שרואה ליתן יין סמוך להבדלה ולקידוש שניהן נקטנו על היין אבל מאור אומרו בלא יין אם אין לו כוס: ה"ג **משל** דר' יהושע צן חגיגה כו: אב"י ורצה סבירא להו כרב דאמר יקנה"ה וצומן הוא דפליגי אב"י סבירא ליה יקנה"ה מאחר שמתחיל לקדש יגמור כל הקידוש ויאמר ומן שאם אין כאן קידוש אין כאן אבל הבדלה אינה זמן לצסוף וטעמו של דבר דזמן אומרו אפילו צסוף ועיקרו אינו על הכוס הלכך אומר לצסוף: והלכתא כרבא. דאמר יקנה"ה שבת של חול: צריך אבשמים צרישא. כמנהג שלנו: א"ל רב הונא לרבא לאחר שגמר הבדלה והא צין צ"ש כו: ולא פליגי לא גרסינן: **נר ומזון צשמים והבדלה**. היכא דאין לו אלא כוס אחד: זו דברי ר"מ. דהכי הוו מני לפלוגתייהו דצ"ש וצ"ה דסתם מתני' ר"מ"ו: **על המזון שהוא צבחה**. דכיון דגמר סעודתו צבחה צרישא וא"י מעצריס על המנלות ואמר רבי יוחנן נהגו ר' רב יעקב צר אצא איקלע לצי רבא. שבת הוה כדאמרינן לקמיה [ע"כ] כי מטא לאצדלי כו' אלמא דמעיקרא סעודת שבת ציוס הוי אכולין: **אכסא** דזרכת המזון צעין עליו לצסוף צפה"ג כמו שאנו עושין: לא הוי ידעיתו א"י משקן לכו מו צמרא קמא א"י לא וכי צרכיתו אקמא לא הוה דעמיכיו אכסא אחרינא והוה ליה כל חד כחלתא סעודתו ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי:

(א) צרכות צ"ג: (ב) שם נא: (ג) [צרכות צ"ג: מוספתא צרכות צ"ה הל"א]: (ד) חולין פ"ה: (ה) [פ"ה הל"א]: (ו) [עיינן מ:]: (ז) [סנהדרין פ"ג]: (ח) [קידושין צ"ג]: (ט) [וע"ע מוס' צרכות צ"ג: ד"ה נהגו ומוס' ר"ה עו: ד"ה ויין].

הגהות הב"ח

(א) נביא דלבי עבדינן דספק מימתי: (ב) רש"י ד"ה אכסא קמא כשמתחיל לשתות הס"ד והשאר נמחק: (ג) ד"ה לא הוה ידעיתו אי משקן לכו מו צמרא קמא א"י לא וכי צרכיתו אקמא לא היה דעתיכיו אכסא אחרינא וה"ל כל כוס כחלתא סעודה ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי: (ד) רש"ב"ה ד"ה ורצה אמר וכו' הקידוש עושה קודם צמור הבדלה: (ה) ד"ה קני"ה וכו' כרב ונ"ה אינו רואה וכו' ומרחיק הבדלה מוצריס היין כ"ל ומינת ולמה ויתנת על נמחק: (ו) ד"ה והלכתא וכו' דבי מזדיל:

מוסף רש"י

נר ומזון צשמים והבדלה. מי שאין לו אלא כוס אחד צמו"ש שבת. מניחו עד לאחר המזון וסודר עליו נר ומזון צשמים והבדלה (ברכות נב.).

מוסף תוספות

א. וראו לסדר דבריהם. זה אחר זה. מוס' הל"ה"ה. ב. [נלא חיש לדסרן כאותו סדר של הקדמת דורות. מוס' ר"פ. ג. [ד]סתם משנה הוי מאור ואח"כ בשמים, והא ר' יוחנן הוא דאמר הלכה כסתם משנה. שם. ד. וא"כ לא הוי התמא. שם. ה. [ד]משמע קצת לדכתחילה עבדי הכי מדרבין רבא אבשמים ברישא והדר אמאור. מוס' ר"ה עו: ו. כי שם ישתוו כולם קודם שיגיע ליום. מוס' הל"ה"ה. ו. אב"ג דברכה אחת מעין שלש פוטרוה. מוס' ר"פ.